

LBRIS

We know
books

roxana medvečki

duminica de mâine

temnița nebunilor

Cuprins

Duminica de mâine

„Omul e rău din propria voință sau efectele malefice ale sindromului Stockholm” Petre Isachi	9
Cuvânt înainte	33
Niciun pedestal nu e sigur	37
Umilința – cale spre realitate	49
„Nu e un păcat să-l înșeli pe diavol”	63
Ce naște din pisică... ..	71
Schimb de iluzii	82
Lumina de dincolo de storuri	93
Ușa întredeschisă a trecutului	112
Albastrul electric... al adevărului	123
Libertate sau sclavie	131
Nu plânge Dumnezeu din tine?	143
După noi, potopul!	153
Golul din urmă	165
Conștiință sau lașitate?	173
N-am aflat, încă, cine sunt	186
Epilog	197

Temnița nebunilor

Regrete	207
Omagii	227
Confesiuni	237
Conștientizări	256

**Omul e rău din propria voință
sau
efectele malefice ale sindromului
Stockholm**

Motto:

**„Ne răspunde Alticineva. Ne răspunde,
la tot ce întrebăm și nu întrebăm,
Alticineva.”**

(Constantin Noica)

Cititorul își amintește de celebrul paradox consemnat de Platon în dialogul *Gorgias*: „*Nimeni nu e rău din propria voință*”. Titlul polemic al însemnărilor critice îl întoarce pe lector, la discipolul lui Socrate, la controversata interogație a vinovăției și la libertatea stranie, de a te lăsa crucificat de teroarea istoriei. Recentul roman al Roxanei Medvetki, **Duminica de mâine** amintește prin problematica transfigurată, de **Gorila** lui Liviu Rebreanu, de **Huliganii** lui Mircea Eliade, dar și de mentorul revistei **Gândirea**, Nichifor Crainic, cel din vol.

Puncte cardinale în haos, încât supratema cărții: **politica de azi și de poimâine** - știință a libertății și artă a conducătorilor născuți, nu făcuți în laboratoare, cei ce știu că nu poți governa/ conduce oamenii, decât slujindu-i; altfel spus: împăratul este primul sclav al Împărăției, primul care a înțeles că Nimeni nu poate fi stăpânul altora, înainte de a deveni propriul său stăpân/ sclav și de a avea voința nestrămută de a se reintegra permanent în ordinea spirituală a lumii. Arta de a ne governa pe noi înșine este mesajul cuminte și soluția propusă de autoarea bacăuană sau, dacă vreți în limbajul lui Cicero: „să fim toți sclavii legilor, pentru a putea trăi liberi”, adică pentru a putea atinge șansa divină, de a avea o viață fericită și plină de sensuri, de a dispune de liber arbitru și de autonomie. Dacă ne întoarcem la metafizica politicianului din perioada interbelică, transfigurată de Rebreanu, în **Gorila**, nu ne mai miră unde și cum s-a ajuns astăzi. Reamintesc secvența din deznodământul romanului polemic, apărut în ediția priceps, în anul 1938. Continuitatea și similitudinea cu

prezentul sunt stupefiante: același pseudonaționalism și aceeași falsă democrație. La fel, în scriitură domină spiritul satiric, sacasmul, ironia, deziluzia, sentimentul de dezgust față de bizantinismul vieții politice. Actualitatea și metafizica „gorilei” ce face și perpetuează o politică de acest tip, într-o țară ca România, ar trebui să ne scoată, în sfârșit, din „somnul cel de moarte”:

„Politica e urâtă sub orice formă se prezintă, dar cea mai scârnăvă e aceea care încurajează lașitatea omului, care trăiește din minciună și trădare, care înșeală cu știință pe cei ce cred în cuvinte sonore fără conținut, care, astfel, în mod conștient sapă viitorul țării, înlăturând din viața publică pe oamenii de caracter, singura temelie solidă și trainică a unui popor...” (Gorila). Neașteptat, „clasa politică” contemporană se regăsește și în dialogul polemic dintre ipocritul și onestul cu sine, Calicles și (ne)fericitul Socrate. *„Dacă vrem să trăim cum trebuie, trebuie să dăm frâu liber pasiunilor, oricât de mari ar fi ele, să nu le reprimăm”.* Desigur, lucidul Nietzsche, cu acel *grano de salis* care-l

caracterizează, recunoaște în Calicles, un posibil model, și poate, Simion, intelectualul recent, politicianul-rechin, foarte răspândit astăzi în România, Europa, Asia etc. În antiteză, înțeleptul Socrate, credea că accesul – este și opinia Ilenei, femeia ce visează la o mitică „duminică de mâine” – la bine, fericire, sens „înseamnă să fii rațional, să te poți domina, să poți dicta plăcerilor și pasiunilor care iau naștere în tine”.

Puterea, libertatea, (in)justiția, (ne)dreptatea, morala, iubirea, vina, prietenia, corupția, mafia, simulacrul generalizat, ipocrizia, „statul paralel” vs. statul de drept, resemnarea, așteptarea, hoția, destinul ce ne trimite permanent la „celălalt”, trădarea, șantajul, banul, senectutea, umilința, manipularea, lăcomia, frica, „capcana alegerilor” etc. sunt tot atâtea teme și motive ce fac muzica de fond tragic-absurdă, din „bâlciul deșertăciunilor” transfigurat într-o viziune balzaciano-rebreniană, în „rătăcirile” social-politice ale unor Simion Secăteanu, Păunița Secăteanu, Nelu Avram, Petre Ivancea, Basilio, Liviu Toma, țăranul (ne)vinovat dintr-un sat al Botoșanilor, sau în utopiile fascinante,

dar ineficace în plan politic, ale unor voci, precum, David, Ileana, Mama etc. Toate sunt personaje tipice, care acționează în împrejurări tipice, după un pat procustian, prestabilit de un sistem politic apărut hazardat dintr-un tsunami al istoriei.

Cele 14 capitole ale romanului realist-politic, **Duminica de mâine**, au tituri revelatoare ce trimit la eterna problematică a politicianismului, arivismului, impostosturii, prostocrației, trădării intelectualilor, indiferenței, lașității etc., și fac conexiunea cu scriitorii romanului realist românesc, de la Nicolae Filimon, la Cezar Petrescu, Gala Galaction, Camil Petrescu, Sadoveanu, la Doru Kalmuski, Nicolae Breban, Petru Cimpoșu, Eugen Uricaru, Marin Preda, Ion Fercu, Viorel Savin etc. Fiecare capitol are un registru stilistic propriu, o performanță estetică ce asigură simfonismul scriiturii, în condițiile în care Roxana Medvețki intenționează să narativizeze senzația integrală a realității, mai precis, ficțiunea romanului politic, „perfect și multiplu”, cum ar fi spus Thibaudet, în compoziții/capitole cu ritmuri esențialmente muzicale, în care naratorul omniscient și

ubicuu se înfățișează cititorului, ca un apărător al adevărului (= scopul istoriei) revelat sub semnul duratei bergsoniene și al ambiguității. Lucru rar, astăzi, într-o societate grăbită să ajungă în Cosmos, scriitoarea stăpânește bacoviano-sadovenian, poetica atmosferei: „De câteva zile, sau luni, sau poate, de mai multă vreme, o ploaie mărunță chinuia orașul fără milă. Mucegăise și, pe alocuri, se dizolvase asfaltul sub tălpile trecătorilor mohorâți, arțăgoși și isterici, Câte o înjurătură decoltată se auzea din când în când, de sub umbrele, încuviințată tacit printr-o grimasă a vreunui trecător. Era sumbru văzduhul, și urbea, și cugetul, și viața și umerii oamenilor se gârboviseră a tristețe, a grijă și deznădejde (...) Și traiul de zi cu zi era tot o ploaie, o igrasie bolnăvicioasă, o lăcrimare tristă, fără lumină, fără soare, fără speranță. (...) Cobora tăcerea și resemnarea ca o pâclă ce se așeza peste buzele, mințile și sufletele oamenilor, ca înaintea celei din urmă **sufări**”... Incipitul deschide muzica de simfonie tragică a întregii scriituri, cu un final ce conjugă admirabil relația crimă – pedeapsă.

Într-o asemenea atmosferă de sfârșit/ început de lume, talentata scriitoare ascunde sub povestea aparent banală a senatorului Simion Secăteanu, „SS”, cum îl porecleau adversarii, ideea că nedreptatea e un viciu grav, o maladie a sufletului, pe care nimeni nu poate s-o dorească – nu putem dori să fim bolnavi – iar pedeapsa este (paradoxal) actul voinței proprii a celui ce a comis nedreptatea/ crima ideologică, economică, morală, socială, ecologică etc. Aparența/ simularea dreptății și ineficacitatea instituțiilor statului (parlament, senat, justiție, poliție, jandarmeria, școala, biserica, universitatea etc.) perpetuează o irealitate absurdă: noi suntem toți, dreپți/morali numai de frica pedepsei/ legii, eventual a lui Dumnezeu. Veți vedea, de pildă, la senatorul Simion, cum încălcarea legii, el o declară ca pe un drept natural al său. Crima economică, spirituală, religioasă etc. – fără pedeapsă - a lui, și a celor de teapa lui, este o negare a dreptului. Pedeapsa este negarea negației – în expresia lui Hegel -, în consecință, este o afirmare a dreptului pe care-l revendică cu perseverență sisifică, chiar vinovatul, „drept” pe care

caută să-l impună el însuși cu forța. Cel mai revelator personaj, în acest sens, este tânărul Liviu Toma, erou camilpetrescian/ dostoeievskian, bântuit de „jocul ielelor”, al remușcărilor:

„ – Problema mea cea mai mare sunt... tocmai eu. Eu cu neliniștile mele, cu strigătele de eliberare dinăuntrul meu, eu în lupta cu mintea și trăirea mea, cu vinovăția mea...” Desigur, intelectualul Simion Secăteanu – veți remarca: la acest tip de impostor, cum erudiția, cultura, înțelepciunea sunt învinse de voința de putere, de corupție, de imoralitate, de arivismul ivit dintr-o pluralitate de complexe - are „soluții” cu rădăcini în filosofia lui Schopenhauer: egoismul este sâmburele vieții, dar, se va convinge singur, și pierzania omului.

Să-i ascultăm/ vedem pe „învigătorii” de azi, de ieri, de mâine, din romanul R. M., pe cei ce au învățat instinctiv, la școala vieții, „știința” războiului „fiecăruia împotriva tuturor”, pe cei ce și-au însușit *Leviathan-ul* lui Hobbes și care admit din start principiul *homo homini lupus*, juridic vorbind, admit supremația „dreptului natural”, în defavoarea dreptului divin/ social. Rog

cititorul să observe cum sunt topite în scriitură, principiile politice ale lui Machiavelli și Hobbs, de moștenitorii dublei fracturi: religioasă și metafizică, ruptură transfigurată de autoare, firesc, neostentativ, într-o fantasmă a unei irealități kafkiene, parcă cu o anumită umilință, deși ea, umilința, ne așează întotdeauna sub lucruri. Mi-aduc aminte că filosoful Emil Cioran considera că umilința (personificată în roman, prin Mama și Ileana, cele două ființe care l-au „născut” și l-au iubit cu adevărat pe complexatul „SS”, dar nu l-au salvat de cădere; vinovat de complexele acestuia, de superioritate, inferioritate etc., nu ar fi, în viziunea naratorului, decât tatăl său, Traian Secăteanu) este sentimentul cel mai anistoric, din câte se pot concepe. Autoarea vede și simte umilința eternă a celor „mulți și neînsemnați”, resemnați ca „o pâclă”, cei ce mai cred, încă, în iluziile posibilității de a fi conduși de o clasă politică mascată diabolic, sub diverse legi și ordonanțe ale răului; cred, mai ales, în utopia mitului societății perfecte, adică într-o „duminică de mâine”, într-o lume a ficțiunii pure, cum sugerează naratoarea lui „SS”.